

Урок 10

Портрети

Моја мама Мира је лепа жена. Висока, наочита, крупних зелених очију и очаравајућег осмеха. Има дугу црну косу, високо чело и прав нос. Облачи се доста скромно, али са укусом. Носи широке сукње и једнобојне свилене блузе са дугачким рукавима. Само у свечаним приликама носи хаљине које јој јако добро стоје. Не воли ципеле или сандале са високом штиклом зато што је тада виша од оца. Понекад лети стави сламени шешир са широким ободом и тада изгледа као филмска дива.

Мој отац, за разлику од мајке, спада у онај "неприметни" тип људи. Онизак мушкарац средњих година који се бори са сувишним килограмима, проћелав, са наочарима. Он је увек у сивом оделу класичног кроја, са прслуком, краватом и кошуљом на уске пруге. Код куће отац обично иде у старим панталонама или бермудама са тегерима и кошуљи са кратким рукавима, без обзира да ли је лето или зима. Он не прати моду, мама га је једва натерала да носи кожну јакну.

ја сам веома висок и мршав. Све што обучем виси на мени. Никако не могу да нађем одговарајуће панталоне и сако, или су ми кратке или широке, тако да сада носим фармерице, џемпер и патике. Пошто носим број 44, не могу да нађем ни одговарајуће ципеле. Најбоље ми стоје тренерке и друга спортска одећа.

Речник

очарати, очарам	да очаровам
очаравати, очаравам	очаровам
обући се, обучем се, они се обуку	да се облека
облачити се, облачим се	обличам се
носити, носим	нося
стајати добро, стоји	стоя добре
ставити (на себе), ставим	да (си) сложа
стављати (на себе), стављам	слагам (си)
изгледати, изгледам	изглеждам
спадати у нешто, спадам	спадам, принадлежа към нешто
борити се, борим се	бора се
ићи у нечему	облечен съм с нешто
пратити моду, пратим	следа модата
натерати некога на нешто, натерам	да накарам някого на направи нешто
натеривати, натерујем	карам, принуждавам
висети, висим	вися
жена црне косе	чернокоса жена
филмска дива	кинозвезда
људи, род. њ. људи	хора
мушкарац, мушкарца	мъж
очи (ж. р. мн. ч.), род. њ. очију	очи
коса	коса
чело	чело
нос	нос
осмех	усмивка
укус	вкус
сукња	пола
рукав, рукава	ръкав

блуза	блуза
прилика	случай
ципела	обувка
сандала	сандал
штикла	токче (обикновено високо)
шешир, шешира	шапка
обод	периферия (напр. на широкопола шапка)
тип	тип
година	година
наочари	очила
одело	мъжки костюм
костим, костима	женски костюм
крој	кройка
прслук	елек, елече
кравата	вратовръзка
кошуља	риза
пруга	ивица
панталоне (мн. ч.)	панталон
бермуде (мн. ч.)	бермудки
трегери, трегера	презрамки, тиранти
јакна	яке
сако, сакоа (м. р.)	сако
фармерице (мн. ч.)	дънки
џемпер	пуловер
патика	маратонка
број	номер (размер)
тренирка	анцуг, спортен костюм
одећа	дрехи
висок, високи; висока, високо	висок
наочит, наочити; наочита, наочито	личен, красив, представителен
зелен, зелени; зелена, зелено	зелен
дуг, дуги; дуга, дуго	дълъг
црн, црни; црна, црно	черен
очаравајући, очаравајућа, очаравајуће	очарователен
крупан, крупни; крупна, крупно	голям, едър
прав, прави; права, право	прав
широк, широки; широка, широко	широк
једнобојан, једнобојни; једнобојна, једнобојно	едноцветен
свилен, свилени; свилена, свилено	копринен
дугачак, дугачки; дугачка, дугачко	дълъг
свечан, свечани; свечана, свечано	тържествен, официален
виши, виша, више од некога	по-висок от някого
сламен, сламени; сламена, сламен	сламен

сламено	
онај, она, оно	онзи, онази, онова
неприметан, неприметни;	незабележим
неприметна, неприметно	
онизак, ониски; ониска,	възнисък, нисичък
ониско	
средњи, средња, средње	среден
сувишан, сувишни; сувишна,	излишен, в повече
сувишно	
проћелав	пооплешивял
сив, сиви; сива, сиво	сив
класичан, класични;	класически
класична, класично	
на пруге	на райе
узак, уски; уска, уско	тесен
кратак, кратки; кратка,	къс
кратко	
кожан, кожни; кожна, кожно	кожен
мршав, мршави; мршава,	слаб (не дебел)
мршаво	
одговарајући, одговарајућа,	подходящ
одговарајуће	
скромно	скромно
јако	много
лети	лете, през лятото
зими	зиме, през зимата
у пролеће	през пролетта
у јесен	през есента
веома	тврде, много
понекад	понекога
никако	никак
зато што	затоа че; зашто
или	или
за разлику од некога	за разлика от някого
тако да	так че
пошто	тъй като
без обзира на	без оглед на, независимо от

Цветове

боја	цвет
црвен, црвени; црвена,	червен
црвено	
црвенкаст, црвенкасти	червеникав
жут, жути	жълт
жућкаст, жућкасти	жълтеникав
зеленкаст, зеленкасти	зеленикав
плав, плави	син
плавичаст, плавичасти	синкав
смеђ, смеђи	кафяв
наранџаст, наранџасти	оранжев
ружичаст, ружичасти	розов
лила (неизменяемо)	лилав
браон (неизменяемо)	кафяв

тегет (<i>неизменяемо</i>)	<i>тъмносин</i>
тегет боја	<i>тъмносин цвят</i>
браон боја	<i>кафјав цвят</i>
Какве је боја хаљина?	<i>Какъв цвят е роклята?</i>
Хаљина је плаве боје.	<i>Роклята е със син цвят.</i>
Хаљина је тегет боје.	<i>Роклята е с тъмносин цвят.</i>

Које боје су очи?

Очи су зелене.	<i>Очите са зелени.</i>
Очи су смеђе.	<i>Очите са кафјави.</i>
Очи су кестењасте	<i>Очите са кестенјави (кафјави с кестенјав оттенък)</i>
Очи су црне.	<i>Очите са черни.</i>
Очи су плаве.	<i>Очите са сини</i>

Које је боје коса?

Коса је црна.	<i>Косата е черна.</i>
Коса је смеђа.	<i>Косата е тъмноруса.</i>
Коса је кестењаста.	<i>Косата е кестенјав.</i>
Коса је риђа.	<i>Косата е риж.</i>
Коса је плава.	<i>Косата е руса.</i>

Каква може да буде коса још?

дуга коса	<i>дълга коса</i>
кратка коса	<i>къса коса</i>
коврџава коса	<i>къдрава коса</i>
равна коса	<i>права коса</i>
густа коса	<i>гъста коса</i>
бујна коса	<i>буйна коса</i>
ретка коса	<i>рядка коса</i>

Какав може да буде нос?

прав нос	<i>прав нос</i>
прџаст нос	<i>чип нос</i>
грбав нос	<i>гърбав нос</i>
повијен нос	<i>орлов нос</i>

Глаголи със значение "слагам", "обличам", "нося"

облачити се у нешто	<i>нося нещо (дрехи) постоянно,</i>
ићи у нечему	<i>обикновено</i>
носити нешто	
бити обучен у нешто	<i>облечен съм с нещо в</i>
бити у нечему	<i>определен момент</i>
облачити нешто	<i>обличам си (дреха)</i>
стављати (на себе) нешто	<i>слагам си нещо</i>
обући нешто	<i>да си облека (дреха)</i>
ставити (на себе) нешто	<i>да си сложи нещо</i>
облачити се како? —	<i>обличам се как? —</i>
елегантно, лепо	<i>елегантно, красиво</i>
стављати на себе накит,	<i>слагам си (поставям си)</i>
шешир, кравату	<i>украшения, шапка,</i>
	<i>вратоврзка</i>

Глаголите **обући, облачити** може да се употребяват само по отношение на дрехи. Когато става дума за аксесоари, такива като шапка, вратовръзка, часовник, украшения, не трябва да се употребяват тези глаголи. За такива неща на сръбски се използват глаголите **ставити, стављати, носити**.

За шапка и подобни аксесоари може да се каже **ићи у нечему: Он иде у новом шеширу**.

Упражнения

1. Преведете на сръбски думите и словосъчетанията.

Обувки с висок ток, чернокоса жена, момче със сини очи, роклите ѝ стоят добре, за разлика от някого, човек с очарователна усмивка, обличам се с вкус, следя модата, костюм с класическа кройка, тържествени случаи, риза на тесни райета, така че, боря се с излишните килограми, понякога, слагам шапка, да накарам някого да прави нещо.

2. Отговорете на въпросите.

Како изгледа Жељкова мајка? Како се она облачи? Шта воли да носи? Да ли носи хаљине? А ципеле са високом штиклом? Зашто не воли да их носи? Када изгледа као филмска дива? Какву косу има ваша мајка? Какве очи она има? А какво чело и нос? Шта обично носи ваша мајка на послу? Како се облачи код куће? Шта ставља на себе у свечаним приликама? Да ли носи сламени шешир?

У какав тип људи спада Жељков отац? Да ли је он висок? Да ли је мршав? Да ли је дебео? Да ли има бујну косу? Како изгледа ваш отац? Како се обично облачи Жељков отац? У чему иде код куће? Да ли је за њега важно како се облачи? Зашто тако мислите? На шта га је натерала мама?

Зашто све што Жељко обуче виси на њему? Зашто он не носи панталоне и сако? Шта он носи? Шта још не може да нађе? Зашто? Шта му најбоље стоји?

Како се облачите обично? Шта стављате на себе у свечаним приликама? Шта носите код куће? У чему идете зими? У шта сте обучени преко лета?

Како се облаче људи у јужним земљама? Каквих боја хаљине носе тамо жене? Како изгледа Деда Мраз? Како је он обучен?

3. Заменете подчертаните думи с всички синоними, които са ви известни.

Моја сестра увек **носи** фармерице. Драгана **облачи** хаљину. Она воли да **носи** накит. Понекад лети мама **ставља** сламени шешир. Тата увек **иде** код куће у старим панталонама. Мама **се облачи** скромно, али са укусом.

4. Употребете словосъчетанията, дадени в скобите, в нужната форма. Добавете, кдето е необходимо, предлог.

Моја мама често облачи ... (бела хаљина). Драгана воли да носи ... (ружичаста блуза). ја увек идем ... (црни џемпер). Жељков тата је обучен ... (старе панталоне). Зими људи стављају ... (топли капути). Моја бака је увек ... (једна лепа марама). Саша обично носи ... (црне фармерице). На свом рођендану Љубица је била ... (елегантна хаљина). Код куће моја сестра облачи ... (адидасова тренерка). У школу увек иде ... (плава сукња и бели џемпер). Марија никад не носи ... (ова хаљина). Овај дечак је увек обучен ... (лепа кошуља).

5. Преведете на сръбски.

Днес моят приятел е облечен с черен костюм. Той носи още жилетка, вратовръзка и бяла риза. Той винаги носи елегантни костюми. Той винаги носи красиви обувки. На Жељко му отива (стои му добре) спортно облекло, затова той обича да носи анцузи. Днес той облече сини дънки, червен пуловер и кожено яке. Сестра му е облечена с кафяви панталони и синя блуза. В косата си е поставила розова лента (**трака**). Моят приятел не обича да носи костюми и вратовръзки, затова рядко ги поставя. Обикновено той е облечен с тъмносин анцуг.

Моят брат е момче с гъста тъмноруса коса, високо чело, прав нос. Неговата приятелка е момиче с руса коса и сини очи. Нашата майка е висока симпатична жена с красива усмивка.

6. Опишете членовете на вашето семейство и двама свои приятели.

Първо склонение на съществителните

Склонение на съществителните от мъжки род множествено число и съгласуващите се с тях определения

Н.	ко? шта?	наши рођаци	паметни студенти
Г.	кога? чега?	наших рођака	паметних студената
Д.	коме? чему?	нашим рођацима	паметним студентима
А.	кога? шта?	наше рођаке	паметне студенте
В.		наши рођаци	паметни студенти
И.	ким? чим?	нашим рођацима	паметним студентима
Л.	о коме? о чему?	о нашим рођацима	о паметним студентима

а) В именителен падеж и в трите съвпадащи по форма падежи (дат., тв. и пр.) пред окончанието на съществителните **-и, -има** става редуване на съгласните **к/ц, г/з, х/с**. Например: **рођак — рођаци, рођацима, белег (знак) — белези, белезима, осмех (усмивка) — осмеси, осмесима.**

б) В родителен падеж, ако основата на съществителното окончава на две съгласни, между тях се появява непостоянно **а**. Например: **студенти — студената.**

в) Някои съществителни от мъжки род в родителен падеж множествено число имат особени окончания:

људи — људи

месец — месеци

сат (час, единица за измерване на времето) — сати

степен (градус) — степени

пар (чифт, двойка) — пари

гост — гостију

прст (пръст) — прстију

нокат (нокът) — ноктију

Склонение на съществителните от среден род множествено число и съгласуващите се с тях определения

Н.	ко? шта?	лепа путовања
Г.	кога? чега?	лепих путовања
Д.	коме? чему?	лепим путовањима
А.	кога? шта?	лепа путовања
В.		лепа путовања
И.	ким? чим?	лепим путовањима
Л.	о коме? о чему?	о лепим путовањима

7. Склонете в единствено и множествено число словосъчетанията.

градски центар, весели дечак, бакин колач, добро јутро.

8. Прочетете стихотворението, преведете го и го научете наизуст.

Писмо професору историје

Мени су рекли да имате
обичне градске панталоне,
капут и шешир к'о у мог тате
и потпетице које звоне.

Мени су рекли, ал вас никад
видео нисам у том оделу.
јуче сте били Милош и Марко,
с обрвом као гуја на челу.

Одисеј путник некад сте били,
Ахил на коњу испред Троје,
атински грађанин у белој свили
и роб што нуди руке своје.

Онда капетан, Колумбо Шпанац,
витез на неком чудном турниру,
Наполеон са капом као чамац,
научник који ради у миру.

Мени су рекли да имате
обичне градске панталоне,
капут и шешир к'о у мог тате
и потпетице које звоне.

Мени су рекли, ал вас никад
видео нисам у том оделу.
На сваком часу историје
други је калпак на вашем челу.
(Драган Лукић)

Речник

звонити, звоним	звѣня
нудити, нудим	предлагам
Милош	Милош Обилич, герой от Косовската битка 1389 г.
Марко	Крале Марко, герой от сръбския народен епос
гуја	змея
Одисеј, Одисеја	Одисей
путник	пътешественик
Ахил	Ахил
Троја	Троя
грађанин	гражданин
свила	коприна
Колумбо	Колумб
Шпанац, Шпанца	испанец
витез	рицар
Наполеон, Наполеона	Наполеон
научник	учен

потпетица	<i>ток на обувка</i>
обрва	<i>вежда</i>
турнир, турнира	<i>турнир</i>
капа	<i>шапка</i>
чамац, чамца	<i>лодка</i>
мир	<i>покой</i>
калпак	<i>шапка</i>
обичан, обични; обична, обично	<i>обикновен</i>
градски, градска, градско	<i>градски</i>
атински, атинска, атинско	<i>атински</i>
чудан, чудни; чудна, чудно	<i>странен</i>
јуче	<i>вчера</i>
никад	<i>никога</i>
некад	<i>някага, веднџ</i>

9. В следните изречения заменете всички съществителни с определения, които са в единствено число, с форма за множествено.

Наш отац је леп човек. Преко лета увек носим сламени шешир. Дечак из нашег разреда воли да иде у кожном капуту. Свиђа ми се овај прслук, али нема мог броја. Види, како је лепа ова девојка с очаравајућим осмехом. Зимѝ ђаци иду на затворени базен. Лети они седе у оближњем парку. Био сам са својим пријатељем у неком ресторану. А моја сестра је била у малом кафићу.

Ваш отац је био фудбалер. Имам озбиљан проблем. Бака ми помаже својим саветом. Моја књига је у великом орману. Мој стриц је образован човек. Вечерас код нас долази наш рођак. Лепо је причати с нашим рођаком. Волим нашег стрица. Суботом одлазим код нашег тетка. Он је направио дрвени сто у старинском стилу.